

مقابله با دامپینگ

بر اساس توافقنامه تعرفه و تجارت ۱۹۹۴

اشاره:

دامپینگ به مفهوم رقابت مکارانه یا تبعیض در قیمت‌ها در بازرگانی با خارج که از سوی برخی شرکت‌های خصوصی و گاه با حمایت دولتی صورت می‌گیرد، اغلب خسارات سنگینی برای اقتصاد داخل یا صنایع خاص کشورهای واردکننده به دنبال دارد.

شرکت‌های خصوصی با اهداف ویژه‌ای نظیر کسب سهم بیشتر در بازار هدف، گرفتن انحصار بازار هدف در دست خود یا کاهش مازاد ذخایر کالایی خود برای محصولاتی که قابلیت رقابت و فروش خود را از دست داده‌اند، حتی با تحمل زیان در کوتاه‌مدت، اقدام به دامپینگ می‌نمایند. در این حالت بهای کالای صادراتی در حد هزینه‌های متغیر تعیین می‌شود و با حفظ قیمت‌ها در بازار داخلی از طریق کنترل عرضه، هزینه‌های ثابت تأمین می‌شود و بخشی از محصول با قیمتی کمتر از قیمت نهایی به بازار خارجی ارسال می‌گردد.

با این وصف تولیدکنندگان کالای مشابه در کشور واردکننده توان رقابت خود را از دست می‌دهند و از بازار خارج می‌گردند و تولیدکننده خارجی با استفاده از تبعیض در قیمت‌ها در بازرگانی با خارج، قدرت انحصاری در بازار کشور واردکننده کسب کرده و پس از خروج دیگر رقبا از بازار، نیت خود را عملی می‌کند.

اقدام به دامپینگ در موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت و سدد گف‌ت و گوه‌ای دور اروگونه (۱۹۹۴) ممنوع اعلام شده است و کشورهای عضو گات و سازمان جهانی تجارت می‌توانند علیه دامپینگ به انجام اقدامات جبرانی تا حد لغو مناسبات تجاری در صورت تأیید ادعایشان، اقدام کنند.

در این مقاله به تجزیه و تحلیل موضوع دامپینگ، موقعیت کشورهای در حال توسعه در این زمینه و اثرگذاری آن در تجارت جهانی می‌پردازیم.

یکی از علل عمده آن می‌تواند	غیرتعرفه‌ای و جایگزینی نظام تعرفه‌ها	موافقتنامه عمومی تعرفه و تجارت
مبادرت ورزیدن به دامپینگ از سوی	در بازرگانی بین‌المللی به دست	(گات) به طور کلی اصولی را مطرح
یک شرکت یا کشور در بازار کشور	می‌آید.	می‌سازد که بر مبنای آنها آزادسازی
واردکننده محصولی خاص باشد.	با این وجود، همواره احتمال بروز	تجارت خارجی و دسترسی آسان‌تر
با وجود آنکه توافقنامه گات	خسارت از ناحیه تجارت خارجی	به بازارهای خارجی میسر می‌گردد و
۱۹۹۴ استثنائاتی را برای کشورهای	برای برخی کشورها وجود دارد که	این مهم از طریق لغو موانع

در حال توسعه عضو قابل شده تا از رشد تجارت خارجی، ارتقای سطح زندگی در این کشورها، تراز پرداخت‌های خارجی آنها و رشد اقتصادی و سرمایه‌گذاری برای توسعه صنعتی‌شان حمایت کند، با این حال تمامی کشورهای عضو گات می‌توانند در مقابله با دامپینگ به اقدامات جبرانی مبادرت ورزند، مشروط بر آنکه بتوانند ادعای خود را در خصوص انجام عمل دامپینگ به اثبات برسانند.

با وجود تعهد کشورها در مورد برقراری نظام تعرفه‌ها و نگرفتن هیچ نوع عوارض دیگر در زمینه واردات کالا، تنها در موارد ذیل آنها می‌توانند عوارض وضع نمایند:

الف - مقررات ضد دامپینگ و جبرانی

ب - هزینه‌های معادل با مالیات داخلی

ج - هزینه‌های متناسب با خدمات انجام شده

د - برطرف کردن موانع غیر تعرفه‌ای با محدودیت‌های کمی

مقررات گات ۱۹۹۴ وضع عوارض جبرانی یا ضد دامپینگ را در صورتی مجاز می‌داند که کشور واردکننده کالا در مقابل بخشودگی‌ها، جوایز یا یارانه‌های اعطایی کشور صادرکننده برای ساخت، تولید و صادرات کالا، دچار خسارت و زیان شود. این زیان می‌بایست سبب بروز خسارت قطعی

به تولیدکننده داخلی از نظر میزان اشتغال، درآمد و تولید و تنها از ناحیه واردات آن کالا شده باشد.

اما در رقابت آزاد، ممکن است یک تولیدکننده بهای کالاهای خود را به گونه‌ای تعیین کند که هزینه‌های ثابت در قیمت داخلی منظور شده باشد و بهای کالای صادراتی فقط بر مبنای هزینه‌های متغیر تعیین گردد. اما این اقدام دامپینگ تلقی نمی‌شود، هر چند که بر اثر صادرات، تولیدکننده همان کالا در کشور واردکننده قدرت رقابت و فروش محصول خود را از دست بدهد.

مقررات گات، اقدامات غیر اقتصادی و ناسالم مؤسسات تجاری خصوصی را محدود می‌کند، به عبارتی حمایت دولت‌ها را مدنظر دارد. این حمایت چنانچه در چارچوب بازار داخلی باشد، مجاز تلقی می‌شود، اما اگر در وضع رقابتی شرکت‌های خصوصی در بازارهای خارجی تأثیر بگذارد، مجاز نیست.

وضع عوارض به صورت هزینه‌های معادل با مالیات داخلی که از کالاهای تولید داخلی مشابه وارداتی وصول می‌شود و هزینه‌های متناسب با خدمات انجام شده نیز از نظر گات مجاز است. همچنین زمانی که موانع غیر تعرفه‌ای بر طرف و محدودیت‌های کمی برای کنترل واردات از سوی یک کشور عضو برقرار می‌گردد، نیز از نظر گات ۱۹۹۴ مجاز می‌باشد.

مقررات گات در خصوص هزینه‌های متناسب با خدمات انجام شده، به تعرفه‌های توافق شده توجه دارد. این تعرفه‌ها برای مدت سه سال تعیین می‌شود و پس از آن طرفین می‌توانند امتیازات اعطایی را تعدیل کنند و با یکدیگر مقابله به مثل نمایند.

در خصوص برطرف کردن موانع غیر تعرفه‌ای با محدودیت‌های کمی می‌بایست گفت، مقررات گات وضع سهمیه واردات برای اقتصادهای کنترل شده یا کشورهای در حال توسعه را در شرایط خاصی می‌پذیرد، اما در نهایت خواستار حذف محدودیت‌های کمی از تمام کشورهای عضو می‌باشد.

استثنایی که به اثر آنها محدودیت‌های مقداری (کمی) در گات پذیرفته شده، شامل بروز شرایط خاص کمبود جدی مواد غذایی، محصولات اساسی و افت شدید قیمت آنها، استفاده از استانداردها و مقررات طبقه‌بندی و بازاریابی کالاها در خارج، بروز مازاد تولید داخلی محصولات کشاورزی و ماهی‌گیری و نیز کسری شدید تراز پرداخت‌ها و عدم تعادل وضع مالی کشور است که در این مورد گات می‌تواند با صندوق بین‌المللی پول مشاوره کند.

به طور کلی توافقنامه گات بر اصل مشورت و یافتن راه‌حل عادلانه برای اختلافات تجاری بین‌المللی تأکید دارد تا رفتارهای خودسرانه و

یکجانبه در تجارت که ممکن است خساراتی برای طرف تجاری دیگر ایجاد کند. اما اگر چنین راه حلی که مورد رضایت طرفین دعوا باشد، از طریق مشورت به دست نیاید، دعاوی باید به هیأت داوری ارجاع و رسیدگی نهایی صورت گیرد.

از آنجا که کشورهای در حال توسعه در مذاکرات گات به لحاظ سطح ضعیف کارشناسی، قدرت چانه زنی زیادی ندارند، گات امتیازهایی را در نظر گرفته است. در همین حال بهره‌گیری از کمک‌های فنی دبیرخانه گات در خصوص مشورت‌های فنی و تنظیم سیاست‌های بازرگانی برای تسهیل ورود به گات در دسترس می‌باشد.

بر اساس مقررات گات، کشورهای عضو می‌توانند از افشاء اطلاعات مغایر با حفظ امنیت خود، ممانعت نمایند. از آنجا که این گونه اطلاعات بیشتر در خصوص مواد هسته‌ای و تلیحات نظامی است، به طور کلی مقررات گات دادوستدهای مربوطه را دربر نمی‌گیرد.

علاوه بر این کشورها در زمان جنگ، مواقع بحرانی و اضطراری از انجام تعهدات خسود در چارچوب گات (به لحاظ زبان‌های امنیتی) معاف می‌باشند. یک استثنای دیگر نیز برای معاف شدن از تعهدات وجود دارد که با تصویب دوسوم اعضای گات امکان‌پذیر است.

از آنجا که ارتقای زندگی مردم و کمک به توسعه اقتصادی کشورهای کمتر توسعه یافته مدنظر گات می‌باشد، کشورهای توسعه یافته متعهد شده‌اند که به سه طریق به توسعه اقتصادی کشورهای در حال رشد کمک کنند. اول کاهش و حذف موانع بر سر راه صادرات محصولات کشورهای کمتر توسعه یافته و خودداری از ایجاد یا افزایش این موانع بدون انتظار کسب امتیازات متقابل، دوم کاهش و حذف تدابیر مالی که رشد مصرف محصولات صادراتی کشورهای یادشده را محدود کند و سوم در نظر گرفتن سود تجاری در حد منصفانه در تعیین قیمت فروش محصولات وارداتی از کشورهای در حال توسعه.

گات همچنین کشورهای در حال توسعه را در ندادن امتیازات تعرفه‌ای، محدود کردن واردات برای حفظ تعادل در تراز پرداخت‌ها و نیز حمایت از صنایع داخلی مجاز دانسته است. بر این مبنا کشورهای در حال توسعه می‌توانند امتیازات تعرفه‌ای از کشورهای توسعه یافته بگیرند، اما امتیازات متقابل ندهند. محدودیت‌های تجاری به صورت مقداری (سهمیه واردات) وضع کنند و از صنایع داخلی خود حمایت نمایند.

در یک بررسی کلی می‌توان گفت، مقررات گات ضمن محکوم کردن دامپینگ، امتیازاتی را برای

کمک به رشد اقتصادی کشورهای کمتر توسعه یافته عضو منظور کرده و کشورهای صنعتی را مجبور ساخته که دسترسی به بازارهایشان را برای کشورهای یادشده تسهیل نمایند، بدون آنکه امتیازات متقابلی را از آنها درخواست کنند.

اما در خصوص بهره‌گیری از عوارض ضد دامپینگ با در نظر گرفتن موارد استثنا به ویژه در خصوص کشورهای در حال توسعه، تبعیض قیمت در بازرگانی خارجی با بهره‌گیری از حمایت‌های دولتی، در صورت اثبات ادعا، وضع عوارض ضد دامپینگ را مجاز شناخته و این امر به منظور ایجاد فضای سالم رقابت در بازرگانی بین‌المللی طبق مقررات گات ۱۹۹۴ می‌باشد.

با توجه به آنکه تشخیص لطمه بر اثر دامپینگ به عهده مراجع ذیصلاح (هیأت داوری) است، مقررات گات تصریح می‌کند که این تشخیص در چارچوب خاصی صورت می‌گیرد و هر کشوری تنها با طرح ادعا نمی‌تواند عوارض ضد دامپینگ علیه واردات کالا وضع کند. حجم واردات کالای دامپینگ شده و تأثیر آن بر تولیدکنندگان داخلی، تعیین حاشیه دامپینگ (به عبارتی خسارت وارده) و بررسی اثر واردات دامپینگ شده بر صنعت داخلی به عهده هیأت داوری است. از این رو بهره‌گیری از فناوری‌های نوین که موجبات رشد بهره‌وری و

تقویت بنیه رقابت را فراهم می‌سازد، نمی‌تواند منشاء دامپینگ تلقی شود.

با این وصف، تشخیص و اثبات دامپینگ کار چندان ساده‌ای نیست و لذا کشورهای عضو گات به سهولت نمی‌توانند عوارض ضد دامپینگ علیه واردات وضع کنند. حتی در شرایطی که دامپینگ اثبات می‌شود، عوارض ضد دامپینگ در سطحی کمتر از حاشیه دامپینگ تعیین می‌شود و تا حدی که لطمه وارده به صنعت داخلی را برطرف سازد، کفایت می‌کند. اما اگر دامپینگ از سوی چند کشور یا چند شرکت صورت گیرد، مقامات کشور واردکننده می‌توانند اسامی تمام کشورها یا شرکت‌های صادرکننده‌ای که مبادرت به دامپینگ نموده‌اند را اعلام نماید و عوارض ضد دامپینگ علیه تمام آنها وضع خواهد شد.

یک موضوع دیگر که گات به آن توجه دارد «حقوق و عوارض ضد دامپینگ بر مبنای عطف به ماسبق» است. تصمیم در مورد میزان و نوع پرداخت عوارض (ظرف ۱۲ تا ۱۸ ماه) به عهده هیأت داوری گات است. با این حال هر گونه حقوق و عوارض ضد دامپینگ قطعی برای حداکثر پنج سال پس از وضع آن اعتبار دارد و پس از آن لغو می‌شود.

نکته دیگری که مقررات گات به آن توجه دارد، در خصوص بررسی

درخواست اقدامات ضد دامپینگ از سوی کشورهای در حال توسعه است. در این زمینه توجه ویژه به صنعت خاص در کشورهای در حال توسعه مبذول می‌گردد و در مواردی که ممکن است بر منافع اساسی این کشورها تأثیر بگذارد، امکاناتی پیش‌بینی شده است و به طور کلی راه‌های سودمند جبران خسارت مدنظر می‌باشد.

در مجموع باید گفت، مقررات گات ضمن آنکه دامپینگ را رد می‌کند، ملاحظات ویژه‌ای برای کشورهای در حال توسعه دارد که در نهایت به تقویت بنیه رقابت صنایع داخلی آنها کمک می‌کند و این صنایع را در چارچوب آزادسازی تجارت از رقابت فشرده و مخاطره‌آمیز شرکت‌های خصوصی بزرگ و کشورهای پیشرفته تا حدودی مصون می‌سازد.

اما در مقابل دامپینگ در بین کشورهای توسعه یافته و شرکت‌های خصوصی بزرگ آنها نیز محتاط است. بررسی دامپینگ، تشخیص لطمه قطعی، تعیین عوارض ضد دامپینگ در حدی کمتر از حاشیه دامپینگ و... نشان می‌دهد که کشورهای توسعه یافته به سهولت نمی‌توانند ادعای دامپینگ نمایند و تعرفه‌های جبرانی ضد دامپینگ را علیه واردات اعمال نمایند. به نظر می‌رسد

که اگر این آزادی به سهولت در اختیار کشورهای پیشرفته قرار می‌گرفت، تجارت خارجی با موانع جدی روبه‌رو می‌شد. زیرا هر کشوری می‌توانست علیه کشور دیگر با شرکت‌های خارجی صادرکننده کالا اقامه دعوا کند و عوارض ضد دامپینگ وضع کند و در این صورت اصل رقابت که تلاش جدی برای رشد بهره‌وری و کاهش قیمت تمام شده کالاها می‌باشد، زیر سؤال می‌رفت.

با این وصف می‌توان گفت که دشواری اثبات دامپینگ به نوعی کمک به پذیرش بیشتر آزادی در تجارت و در راستای گسترش تلاش بین‌المللی برای ارتقای بهره‌وری و کاهش قیمت تمام شده و محدودیت در بهره‌گیری از حمایت‌های دولتی برای تقویت بنیه رقابت شرکت‌ها در بازارهای خارجی است.

به عقیده کارشناسان، عوارض ضد دامپینگ در واقع حمایت‌های دولتی را نشانه گرفته است و در مقابل رشد بهره‌وری و کاهش قیمت تمام شده و تقویت بنیه رقابت را مورد توجه قرار داده است و از این لحاظ به نفع آزادسازی تجارت جهانی است.

